

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ «АГРООСВІТА»

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ПРОГРАМА (ОРИЄНТОВНА)
навчальної дисципліни
підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 051 «Економіка»
і всіх спеціальностей галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
в аграрних вищих навчальних закладах

Київ
«Агроосвіта»
2016

Розробники програми: доктор економічних наук, професор Н. М. Вдовенко, кандидат економічних наук Л. В. Богач, кандидат економічних наук, доцент В. Л. Гераймович, кандидат економічних наук К. С. Кваша, кандидат економічних наук, доцент Л. М. Сокол (Національний університет біоресурсів і природокористування України); доктор економічних наук, професор М. Д. Балджи (Одеський національний економічний університет)

Рецензенти: доктор економічних наук, професор М. І. Пугачов (ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України), доктор економічних наук, професор В. К. Збарський, доктор економічних наук, професор М. І. Талавиря (Національний університет біоресурсів і природокористування України)

Рекомендовано Науково-методичною радою Науково-методичного центру «Агроосвіта» (протокол від 25 травня 2016 року № 5)

Відповідальна за випуск: завідувачка кабінету навчально-методичного супроводу економічної освіти та енергетики М. В. Ковальчук (Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»)

Редактор

Л.М. Талюта

©Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Ступінь вищої освіти	магістр
Кількість кредитів ЄКТС	3
Кількість модулів	2
Загальна кількість годин	90
Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:	
Навчальні заняття:	40
Лекції	20
Практичні заняття	20
Самостійна робота	50
Форма підсумкового контрольного заходу	екзамен

ВСТУП

Сьогодні важливим є розуміння нових явищ для визначення раціональної, ефективної стратегії поведінки, зокрема стратегії поведінки на рівні галузей аграрного сектору економіки в умовах глобальних трансформацій.

Це важливо для всіх країн світу, а особливо для тих, в яких відбувається перехід від однієї соціально-економічної системи до іншої. До таких держав належить і Україна. У зв'язку з цим вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» дасть можливість студентам оцінити процеси, які відбуваються на глобальному рівні, та зробити висновки про подальший розвиток суспільства.

Навчальну дисципліну «Глобальна економіка» вивчають здобувачі ступеня вищої освіти «магістр» спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», Фінанси, банківська справа та страхування», «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою викладання навчальної дисципліни «Глобальна економіка» є формування у студентів системи знань щодо умов і факторів становлення та механізмів функціонування глобальної економіки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» є закономірності, моделі та вплив глобалізації на економічний розвиток країн. Важливим компонентом глобалізації економіки є кардинальна трансформація механізмів економічного регулювання щодо становлення глобально інтегрованої регулюючої системи, яка будеться на комплексі факторів. Серед них: широке і швидке поширення інформаційних технологій; революційний крок у галузі міжнародних комунікацій; інтенсивний розвиток міжнародної взаємодії у сферах освіти, науки, охорони здоров'я людини і довкілля, які перетворюються на глобальні сфери людської активності. У зв'язку з цим виникає потреба найбільш повного використання переваг вільного руху основних факторів виробництва, для чого необхідна обов'язкова координація найбільш важливих економічних рішень на міжнародному рівні, спільне забезпечення рівноваги не тільки в рамках окремих країн.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» є вивчення дій конкурентних механізмів глобального ринку, виявлення системної сутності економічної глобалізації; ідентифікація основних параметрів глобального розвитку.

Здобувачі вищої освіти мають знати:

- природу, передумови та фактори становлення глобальної економіки;
- тенденції глобалізації економічного розвитку;
- дію конкурентних механізмів глобального ринку;
- характер, форми, моделі та конкурентні переваги регіональної економічної інтеграції в глобальних умовах розвитку;
- механізми та інструментарій антициклічного регулювання економік у глобальній системі;
- напрями інтеграції України в глобальний економічний простір;

ВМІТИ:

- аналізувати ключові глобальні проблеми економічного розвитку;
- надавати характеристику сутності чинників глобалізації, форм прояву глобалізації;
- розробляти заходи для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств, галузей, міжгалузевих комплексів;
- виявляти та оцінювати проблеми розвитку аграрного бізнесу в умовах глобалізації.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна пов'язана з такими навчальними дисциплінами, як «Економіка підприємства», «Аграрна політика», «Державна економічна політика», «Національна економіка», «Європейська інтеграція та глобалізація», «Державне регулювання економіки» та іншими.

ОПІЧНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

№	назва	№	назва	Змістовий модуль			Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи разом
				лекції	практичні заняття	самостійна робота	
1.	Закономірності та принципи становлення та розвитку глобальної економіки	Вступ		1	-	-	1
		1.1. Особливості становлення глобальної економіки		1	2	6	9
		1.2. Глобальні проблеми людства		2	2	4	8
		1.3. Суть і форми прояву глобалізації		2	2	5	9
		1.4. Сучасна методологія глобалістики		2	2	5	9
Всього за модуль 1				8	8	20	36
2.	Сутність глобальних трансформацій суспільства	2.1. Регулятивні інститути глобальної економіки		4	4	8	16
		2.2. Транснаціональні корпорації в системі глобальної економіки		2	2	7	11
		2.3. Глобальні ринки та механізми їх функціонування		4	4	8	16
		2.4. Глобальний контекст розвитку економіки України		2	2	7	11
	Всього за модуль 2			12	12	30	54
Разом годин з навчальної дисципліни				20	20	50	90

6

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Предмет і методи вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка», її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Роль навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня «магістр» спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», Фінанси, банківська справа та страхування», «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Об'єкт відповідної науки.

Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять. Рекомендована навчально-методична література та інші дидактичні засоби.

МОДУЛЬ 1. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Особливості становлення глобальної економіки

Глобальна економіка – вивчення впливу глобалізації на світовий інтеграційний процес і формування національних стратегій економічного розвитку. Генезис глобалізації як економічного феномена і наукової категорії поряд з еволюцією і перспективами розвитку цієї економічної і суспільно-політичної системи.

Передумови та засади становлення глобальної економіки. Особливості розвитку економічних систем у глобальному просторі. Міжнародний поділ праці як основа формування глобальної економіки.

1.2. Глобальні проблеми людства

Поняття глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем та їх зміст. Причини виникнення глобальних проблем та можливі шляхи їх вирішення. Глобальні проблеми продовольчого забезпечення населення. Глобальні фінансові кризи.

1.3. Суть і форми прояву глобалізації

Закономірності та тенденції глобалізації. Сутність і ознаки глобалізації. Фактори глобалізації (технічні, технологічні, соціально-економічні, культурні, морально-етичні, політичні). Еволюція напрямів глобалізації. Типи глобалізації. Рівні глобалізації (світовий, окремої країни, галузевий, окремих компаній). Formи прояву глобалізації. Теоретичні підходи до глобалізації (функціональний, апологетичний, технологічний). Індекс глобалізації: економічний, соціальний, політичний, персональний, технологічний. Системи кількісного і якісного вимірювання глобалізації. Індекс глобалізації. Вимір глобалізації: економічний, соціальний, політичний, персональний, технологічний.

Рейтингові системи порівняння економік окремих країн в умовах глобалізації. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Індекс розвитку людського потенціалу. Глобальний індекс інновацій. Індекс економіки знань. Індекс конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку менеджменту.

1.4. Сучасна методологія глобалістики

Глобалістика як процес відзеркалення специфіки еволюції глобальної економіки. Етапи становлення глобалістики. Сутність глобалістики. Основні школи, які досліджують процеси глобалізації. Поняття антиглобалістського руху. Антиглобальний рух як суттєвий політичний феномен. Загальні цілі антиглобалізму.

МОДУЛЬ 2. СУТНІСТЬ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СУСПІЛЬСТВА

2.1. Регулятивні інститути глобальної економіки

Глобальна система економічного регулювання. Суб'екти та об'екти глобального управління. Становлення та принципи глобальної регулюючої системи. Характеристика глобальних регуляторних інститутів, їх сутність, мета функціонування. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Класифікація міжнародних організацій та їх основні характеристики. Міжнародні фінансово-кредитні інститути та їх діяльність. Інші регулятивні інститути глобальної економіки та їх функції.

2.2. Транснаціональні корпорації (ТНК) в системі глобальної економіки

Поняття, структура та механізм діяльності ТНК. Специфіка діяльності ТНК. Трансформація ТНК у глобальні корпорації. Стратегії забезпечення глобального конкурентного лідерства ТНК (злиття та поглинання компаній, стратегічний альянс). Екологічна практика діяльності ТНК: основні тенденції та показники.

2.3. Глобальні ринки та механізми їх функціонування

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Глобальний ринок капіталів і його сегменти. Глобальні ринки робочої сили. Глобалізація товарних ринків. Механізми функціонування глобальних ринків (глобальний попит і глобальна пропозиція, глобальна ціна, глобальна конкуренція і інфраструктура). Глобальний фінансовий ринок, його структура і функції. Особливості формування глобального попиту та пропозиції на ринках товарів. Зміст глобальної виробничої інфраструктури світової економіки та її елементи.

2.4. Глобальний контекст розвитку економіки України

Розвиток теорії глобалізації в Україні. Глобалізм і національна економіка. Глобалізаційні форми економічного розвитку. Глобальні принципи української школи фізичної економії. Сучасна українська системологія у глобальному дискурсі. Економіка України в умовах глобальної фінансової кризи. Перспективи інтеграції України у глобальну світову економічну систему. Органічне сільське господарство як альтернативна система продовольства. Органічне сільське господарство як один із шляхів поліпшення сільського господарства у глобальному масштабі. Проблема конкурентоспроможності України в глобальній економіці. Стратегія розвитку України в глобалізованому світі.

ОРИЄНТОВНІ ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Закономірності та принципи становлення й розвитку глобальної економіки

- 1.1. Сутність та особливості глобальної економіки.
- 1.2. Характеристика глобальних проблем, які стоять перед людством.
- 1.3. Суть і аспекти глобальних трансформацій (глобалізації).
- 1.4. Виникнення глобалістики. Сутність глобалістики. Антиглобальний рух.

Модуль 2. Сутність глобальних трансформацій суспільства

- 2.1. Регулятивні інститути глобальної економіки.
- 2.2. Діяльність транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації.
- 2.3. Особливості функціонування сучасних глобальних ринків.
- 2.4. Проблеми конкурентоспроможності України в глобальній економіці.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи визначає робоча програма навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір: монографія / за заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника. – Київ : КНЕУ, 2008. – 421 с.
2. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму: монографія / О. Г. Білорус. – Київ : КНЕУ, 2003. – 360 с.
3. Бочан І. О. Глобальна економіка: підручник / І. О. Бочан, І. Р. Михасюк. – Київ : Знання, 2007. – 404 с.
4. Глобальна економіка: навч. посіб. / [Мазурок П. П., Одягайло Б. М., Кулішов В. В., Сазонець О. М.]. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 208 с.
5. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін: навч. посіб. / Н. І. Гражевська. – Київ : Знання, 2008. – 431 с.
6. Кальченко Т. В. Глобальна економіка: навч. посіб. / Т. В. Кальченко. – Київ : КНЕУ, 2009. – 364 с.
7. Національна економіка: навч. посіб. / [Бережна Н. І., Бріль М. С., Єфремова Л. В. та ін.] ; за заг. ред. В.М. Філатова. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2010. – 200 с.
8. Вдовенко Н. М. Сучасна парадигма регулювання розвитку галузей аграрного сектору в умовах глобального дефіциту продовольства / Н. М. Вдовенко, Ю.А. Хижняк // Science Rise. – 2015. – № 2/3 (7). – С. 20–26. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/scienterise/issue/view/2219>
9. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / [Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г., Гончаренко М. О., Зленко В. А., Зернєцька О. В., Кудряченко А. І., Мацейко Ю. М., Новицький В. Є., Пахомов Ю. М.] ; под ред. О. Г. Білорус. – Київ : КНЕУ, 2001. – 734 с.
10. Вдовенко Н. М. Сучасний досвід застосування методів прямого впливу на регулювання діяльності суб'єктів аграрного сектору в умовах глобалізації / Н. М. Вдовенко, Ю. Є. Шарило // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції : [зб. наук. праць]. – Херсонський національний технічний університет, 2015. – № 16 (5). – Т. 1. – С. 9–13.
11. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір / [Любіцьєва О. О., Бабарицька В. К., Яценко Б. П. та ін.] – Київ : Київський університет, 2010. – 160 с.
12. Вдовенко Н. М. Рибне господарство України в умовах глобалізації економіки / Н. М. Вдовенко. – Київ : Кондор-Видавництво, 2016. – 472 с.
13. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір / [Яценко Б. П., Кіптенко В. К., Смаль В. В. та ін.] ; за ред. В. К. Кіптенка, Б. П. Яценка. – Київ : Київський університет, 2012. – 255 с.
14. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. – Львів : ЛКА, 2015. – 594 с.